

Koevoet

Derde jaargang nr. 13, november 2003

Is vernieuwing ook mogelijk zonder vernieling?

Vorige maand gaf het NIDO een boekje uit:
"Inbreken in het gangbare".

Het NIDO - het Nationaal Initiatief Duurzame Ontwikkeling -
brengt bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties
en wetenschap bij elkaar in programma's die zijn gericht op
duurzaamheid in de praktijk.

Die samenwerking vormt een solide basis voor verdere verspreiding van
duurzame ontwikkeling. In "Inbreken in het gangbare" schrijft psychologe
Anne Loeber in gewone mensentaal over de ervaringen met het stimuleren van
veranderingsprocessen naar een duurzame samenleving.

Over het plannen van een inbraakpoging, de inbraak zelf, en het veiligstellen van de buit.
Over meebewegen met het veld, omgaan met onzekerheden, luisteren, en tussentijds bakens verzetten.
Over kritisch reflecteren en het ontwikkelen van omstandigheden waaronder leren kan plaatsvinden.
Over nog veel meer!

Een leerboek en een praktijkboek voor managers die werken aan innovatieprocessen, voor beleidsmedewerkers,
voor wetenschappers en docenten in het onderzoek en onderwijs over transitie management.

Lees verder op pagina 2...

Colofon

De Koevoet is een uitgave van 'Leef mee met de boer en adopteer
een koe', een initiatief van stichting Milieubewustzijn en wordt
inmiddels gesteund door 100 boeren en 1800 burgers.

Noordereinde 56, 1243 JJ 's-Graveland.

Websites: www.adopteereenkoe.nl

www.adoptacownow.org

www.milieubewustzijn.nl

E-mail: reactie@adopteereenkoe.nl

Fax: 035 - 6559360

Tel.: 035 - 6559359

Banknr. 540227013

Herkennen wij als "Adopteer een koe" (AEK) ons in de visie over het transitie management die in dat boekje beschreven wordt? Gaat het ook "over ons"? Voor een groot deel wel. Ook wij houden ons immers bezig met doorbreken van het gangbare. Uit de vervreemding en de overproductie, naar verbinding en kwaliteit. En ook wij gebruiken daar een Koevoet bij. Een breekijzer. Maar er is één ding dat wij met onze ervaring in AEK kunnen aanvullen: wij breken principieel niet in bij een ander, wij doorbreken puur iets in onszelf, met elkaar. Van binnen uit. Daar ligt onze kracht. En daar zijn we trots op. Ook op de jaarlijkse grote boerendag die we vorige maand gehouden hebben was die trots voelbaar. Tot zover zijn we met elkaar gekomen. De buit is aardig binnen, al was en is het soms een proces van "over elkaar buitelen". Alleen niet ten koste van iets of iemand. In die zin houden we onze handen thuis. Ieder die meedoet, heeft zelf die keus gemaakt en wordt er in welke vorm dan ook rijker van: in geld, geest of menskracht. En de koe wordt er ook beter van. Volgend jaar april, 3 jaar na de start, willen we een landelijke open dag om te tonen hoe "crisis als kans" kan uitpakken. Die "buit" en die "buitelingen" willen we graag delen (lees: vermenigvuldigen) met ieder die dat wil. Beste boeren en vrienden, hoort u de koeien volgend voorjaar ook al weer buiten loeien? Laten we deze winter gebruiken om met elkaar zo'n dag grondig voor te bereiden, zodat ook de vrienden van de vrienden en de boeren de gelegenheid krijgen om in te stappen, te ruiken of te proeven aan de koeien en het hele verduurzamende AEK-boerenbedrijf dat daarmee samenhangt! En welke andere boer of organisatie ons voorbeeld, op welke manier dan ook, volgt of wil volgen: ga je gang! Kies eieren voor je geld. Koop roze aandelen. Adopteer een hectare. Adopteer een hooischuur. Vul het kerstpakket met WAARdebonnen. Als het maar blijft draaien om duurzaamheid.

Anne Stijkel

Geen familie

Even twijfelde Neeltje 26 toen ze kennismaakte met haar adoptievriend Danny van der Kracht. Dat vest... 't zal toch geen familie zijn? Maar het bleek natuurgetrouw nagemaakt en sindsdien zijn Danny en Neeltje dikke vrienden.

Grote boerendag 2003

De grote boerendag van 2003 is weer achter de rug. Het aantal aanwezigen viel aanvankelijk tegen: 35% van het totaal aantal deelnemende boeren was er. Vorig jaar was dat nog 50%. Jammer, maar gelukkig was de verdeling representatief voor het geheel. Het verslag van de dag is bij ons op te vragen, maar hieronder leest u de krenten uit de pap.

Alle aanwezigen vonden de dag inspirerend en ondersteunend. We hebben overigens ook geconstateerd dat er een 'weeffout' in het project zit. Dat was enerzijds naar aanleiding van de opmerking dat er soms zo weinig adoptievrienden op boerderijdagen komen, en anderzijds het geluid van adoptievrienden die aan StiM regelmatig laten weten dat ze hun diensten aangeboden hebben, maar geen gehoor krijgen bij hun boer. De weeffout is dat er veel adoptievrienden zijn die eigenlijk meer donateur zijn dan vriend. Zij dragen het project een warm hart toe, maar willen niet direct gezien en aangesproken worden als vriend. Achteraf had StiM er destijds slim aan gedaan om de keuzemogelijkheid van donateur in te bouwen.

Op deze dag hebben we ook veel over de toekomst van het project gepraat.

Wat StiM betreft breekt er na drie jaar een nieuwe fase aan in het AEK project (in ieder geval op 1 september 2004). 'Zorgen voor' en 'trekken' zullen gaandeweg veranderen in zelfzorg, verantwoordelijkheid voor elkaar, en laten ontstaan.

Vier punten verdienen daarbij speciale aandacht:

1. StiM wil toe naar boeren zonder 'rood' in het bedrijfsprofiel. De kloof tussen 'gangbaar' en 'biologisch' is weliswaar overbrugd (geen afwijzing van alles wat niet strikt biologisch is), maar het is wel belangrijk dat boeren die gangbaar zijn nog wel de intentie hebben om door te schuiven. Over de hele linie is verbetering nog mogelijk (en waarschijnlijk in een aantal bedrijven al gerealiseerd). Met de bedrijven die hier (nog) niet aan voldoen, zal tijdig besproken moeten worden of doorgaan in AEK relevant is.
2. StiM wil nog steeds kraamkamer zijn voor nieuwe initiatieven. Zoals de waardebon (een idee van boer Henk Hoefnagel). Die waardebonnen zijn nu bij zeven boeren te koop. We zijn overigens bezig om externe financiering aan te vragen, zodat we de bon breder kunnen introduceren.
3. De Koevoet blijft als communicatiemiddel bestaan, net als dit soort bijeenkomsten. Maar dan wel op basis van vragen en wensen van de aangesloten boeren. Meer en meer bedrijven hebben bijv. een eigen website of nieuwsbrief. En niemand zit te wachten op dubbel werk. Welke inhoud willen de boeren op de boerendagen? Als dat helder is, kan StiM een aanbod doen.
4. De administratie is veel werk. Dat moet na 1 september 2004 minder worden, of kostendekkend worden. Het geld van de adoptievrienden gaat voor 100% naar de boeren toe. Daar staat StiM nog steeds helemaal achter. Maar we moeten gaan nadenken over het vervolg na de drie jaar.

Sommige boeren doen de administratie van AEK al bijna helemaal zelf. Alleen voor de uitbetaling van het adoptiegeld leveren ze ons gegevens. Wil iedere boer dat, of is men bereid te betalen voor het werk dat StiM levert?

Reacties van de boeren

1. De boeren begrijpen en erkennen het knelpunt van StiM, die af wil van de begrotingstekorten op dit project. Ze willen meedenken over een systeem van contributie cq. onkostenvergoeding vanaf september 2004.
2. De boeren ervaren dit soort dagen van uitwisseling van ervaring en kennis als inspirerend en willen daarom graag in 2004 weer een boerendag.
3. De boeren geloven in een blijvende AEK-organisatie (liefst bij StiM), want als je dit initiatief terugspeelt naar de boer zelf, kunnen de adoptievrienden er minder vertrouwen in hebben en stoppen. Het landelijk karakter en de overkoepelende functie blijven belangrijk. Toch willen meer boeren mee-experimenteren in het zelf voeren van de administratie.
4. Het idee wordt gelanceerd van een landelijke Adopteer-een-koe dag. D.w.z. dat alle boeren gelijktijdig een open dag houden voor hun adoptievrienden-met-aanhang. Zo krijgt AEK ook betere publiciteit.
5. De Koevoet is een uiting van het collectief, juist naast de individuele nieuwsbrieven die de boeren zelf al uitgeven. Het is niet dubbelop, zoals StiM soms denkt.
6. Er is nog steeds behoefte aan het werk van StiM. Zo willen de boeren steun van StiM bij de PR en willen ze zelf actief meedenken met beleidsvisies voor de toekomst.
7. Daarnaast komt de suggestie om onderlinge bedrijfsbe-

zoeken te organiseren, om elkaar te helpen bij het doorlichten van het bedrijfsprofiel. De eerste afspraken zijn al gemaakt.

8. Hoe eerlijk zijn wij boeren als consument? We willen eerlijke producten verkopen, maar kopen we zelf nog bij de Aldi? En wie durft er nog DE-koffie te drinken? Een van de aanwezige boeren wijst op de website van 'De Nieuwe Band'. Die verkoopt biologische producten tegen groothandelsprijzen en levert aan huis.

Discussie en conclusie

Boeren: wij zijn bezig te verduurzamen en te verbinden. Jullie helpen ons daarbij. Maar willen jullie nog wel?

StiM: Wij staan voor harmonie in mens, werk en milieu. Bij landbouw en landgebruik ligt zeker ons hart, ook al omdat het om levende systemen gaat. Dáár gebeurt het, en daar kunnen we veel van leren. Ook van de boeren kunnen we veel leren. AEK is drager van die filosofie en dus een middel. Maar het kan heel goed zijn dat verbinden en verduurzamen in de toekomst andere vormen nodig heeft dan deze. En daarvoor willen we dan onze handen vrij hebben.

Voor de aanwezige boeren was het een inspirerende dag. De onderlinge verbondenheid is versterkt, iedereen was op zijn gemak, er heerste een positieve sfeer, er is goed en respectvol naar elkaar geluisterd.

En voor StiM? Wij gaan door, zij het op een iets andere manier. Onze bereidheid om stappen te zetten strekt de boeren wellicht tot meer inzet. We zijn begonnen met bezieling en willen proberen te eindigen met zelfzorg.

Voedsel genoeg voor iedereen

De Wereldvoedselorganisatie (FAO) heeft op basis van de huidige voedselproductie uitgerekend hoeveel voedsel er per wereldbewoner momenteel beschikbaar is. Het blijkt erg veel: zo'n 2,4 kg per dag! De FAO schat dat de aarde zelfs genoeg kan opbrengen voor het dubbele van de huidige wereldbevolking.

Dat er mensen sterven van de honger is dus geen gevolg van voedselschaarste, maar van ongelijke verdeling.

Per wereldbewoner zijn de volgende hoeveelheden voedsel per dag beschikbaar: 267 gram tarwe, 273 gram rijst, 275 gram mais, 60 gram gerst, 95 gram overige granen, 135 gram aardappelen, 164 gram wortel- en knolgewassen, 27 gram peulvruchten, 288 gram groenten, 204 gram fruit, 254 gram ruwe suiker, 258 gram melk, 60 gram vis en 49 gram (keuken)olie. (bron: FAO)

Wereldmaaltijd

Op 16 oktober jl. zijn op verscheidene plekken in het land Wereldmaaltijden georganiseerd. In zo'n maaltijd zijn niet méér ingrediënten verwerkt dan de hoeveelheden die per persoon per

dag beschikbaar zijn als al het beschikbare voedsel wereldwijd eerlijk zou worden verdeeld.

Wie de opsomming hierboven ziet, weet dus dat de deelnemers aan die maaltijd niet met honger van tafel zullen zijn gegaan. Een Wereldmaaltijd is een smakelijk en voedzaam maal dat doorgaans uit drie gangen bestaat. Tussen de gangen door wordt informatie gegeven over de wereldwijde verdeling van voedsel.

Het idee

Het idee van de Wereldmaaltijd is afkomstig van Omslag, Werkplaats voor Duurzame Ontwikkeling. Op basis van eigen ervaringen ontwikkelde Omslag samen met Stichting WereldDelen een praktisch informatiepakket voor het organiseren van een Wereldmaaltijd. Overal in het land organiseren sindsdien allerlei groepen hun eigen Wereldmaaltijden.

In het Wereldmaaltijd-concept wordt aangeraden om zoveel mogelijk gebruik te maken van biologisch geteelde producten uit de eigen regio. Geïmporteerde ingrediënten worden zoveel mogelijk betrokken via de eerlijke handel (met het Fair Trade- of het Max Havelaar-keurmerk)

Het informatiepakket kost 6,50 euro. U kunt het bestellen bij Omslag 040-2910295 en bij Stichting WereldDelen 013-5451666.

Koe in het nieuws: de Lakenvelder

De Lakenvelder loopt al heel wat jaren in Nederland rond. In de middeleeuwen stond ze al model voor schilders, en sinds de 17e eeuw komt dit ras voor in boeken en geschriften. De eerste beschrijving dateert uit 1796. In deze tijd waren de runderen voornamelijk in het bezit van de adel en daarom kregen ze de naam kasteel- of parkrund. Nog steeds behoort de Lakenvelder tot de zeldzame huisdieren.

Toen rond 1935 de economie in de Nederlandse rundveehouderij een grotere rol begon te spelen, betekende dat bijna de ondergang van de Lakenvelder. Die werd vanouds zowel voor melk- als voor vleesproductie gehouden. Hun melkproductie is niet zo hoog, en de Rundveeverordening van 1950 bepaalde dat er slechts stieren van erkende rassen werden goedgekeurd voor de fokkerij. In 1976 waren er nog maar 500 Lakenvelders in Nederland over, waarvan slechts een honderdtal met de juiste tekening. Gelukkig is de Stichting Zeldzame Huisdierrassen tijds in actie gekomen om het ras van de ondergang te redden. Momenteel is er weer een stamboek, dat ruim 900 dieren telt. (Overigens maken we deels gebruik van Amerikaanse Lakenvelders – rond 1840 uit ons land geëxporteerd - om de Nederlandse bloedlijn weer te versterken...)

Hollandse oorsprong?

Al zolang de Lakenvelder bestaat, is er tussen Duitsers en Nederlanders een discussie gaande over het ras. De Duitsers menen dat de oorsprong van dit schitterende en opmerkelijk getekende dier in hun land ligt. Terwijl de Nederlanders er van overtuigd zijn dat dit rund van Hollandse oorsprong is. Feit is dat in veel landen Nederland als land van herkomst wordt genoemd.

Uiterlijk

De naam Lakenvelder spreekt voor zichzelf, de dieren dragen als het ware een wit laken om het midden van hun lichaam (tussen

Het zwart-wit-zwart contrast komt bij veel diersoorten voor.

Bij koeien, geiten, varkens en zelfs kippen. (Foto Reurt Boelema, Bunne)

schouder en heup). Bij een 'goede' Lakenvelder komen geen witte tekeningen voor aan kop en ledematen.

De Lakenvelder is fijn gebouwd en wat kleiner van stuk dan andere rassen. Ze hebben een sprekende kop, een dunne huid met een fijne beharing en een gepigmenteerde tong. De meest voorkomende Lakenvelder is zwartbont gekleurd. Een kwart van de dieren is roodbont. Vergeleken met andere rassen hebben ze een opvallend sterk beenwerk met harde klauwen.

Karakter

Lakenvelders zijn rustige dieren met een vriendelijk karakter. Ze zijn zoals de meeste koeien erg nieuwsgierig en raken niet snel in paniek. Dat karakter heeft natuurlijk te maken met de opvoeding die hij gehad heeft. Lakenvelders zijn dan ook goed als hobbydier te houden.

Biologisch vlees - geruchten ontzenuwd

Er blijken misverstanden te bestaan rond de verkoop van biologisch vlees. En de overname van de Groene Weg-slagerijen door het vleesconcern Dumeco heeft die misverstanden helaas van onnodige extra voeding voorzien.

Belangrijkste punt is dat De Groene Weg nog altijd biologisch en biologisch dynamisch vee in ons eigen land koopt. Voor de slagerijen van De Groene Weg gaat het daarbij vooral om vleesvee van Nederlandse boeren die een contract hebben gesloten met De Groene Weg. Zij fokken voornamelijk de bekende Franse vleesrassen Blonde d'Aquitaines en Limousins.

De Groene Weg-slagerijen kunnen met dit vlees volledig in hun behoefte worden voorzien.

Voor supermarkten ligt de zaak anders. Hier is een groeiende vraag naar biologisch rundvlees, maar dan wel vlees met een andere prijs/kwaliteitverhouding. Aangezien die kwaliteit in Nederland in onvoldoende mate aanwezig is, wordt er ter aanvulling ook in het buitenland gekocht – vooral in Duitsland en Oostenrijk. Dit laatste is dus uitsluitend bestemd voor de supermarkten.

En wat is er waar van de bewering dat biologisch en biologisch-dynamisch vlees van Nederlandse koeien verkocht zou worden als 'gangbaar' vlees?

Dat is inderdaad juist, zegt een medewerker van De Groene Weg. "Het gaat dan dikwijls om koeien die - met respect voor de dames - niet voldoen aan de kwaliteitseisen die wij stellen aan ons vlees. Wat oneerbiedig noemen we ze wel eens worstkoeien, die dus als gangbaar vlees voor industriële verwerking op de markt komen. Dat is een markt die voor biologisch rundvlees nog onvoldoende ontwikkeld is."

Brainstormen bij Harm Jansen

Onlangs brachten drie adoptievrienden een bezoek aan Harm en Maartje Jansen om te brainstormen over het contact tussen boer en consument, de toekomstplannen van de boer en zijn ambities in Adopteer een Koe. Wat kwam er zo al langs aan onderwerpen? Ineke van der Storm doet verslag.

Ambitie Harm in Adopteer een Koe

Harm is destijds ingestapt bij AEK, vanwege de kans die hij kreeg om een beter contact op te bouwen met burgers/consumenten. Hij zoekt naar wegen om het boerenbedrijf meer onder de aandacht te brengen in de maatschappij, en PR te bedrijven voor de landbouw.

Regiogroepen van boeren in WLTO

We hebben lang gepraat over bedreigingen en kansen voor het boerenbedrijf, en de onderlinge relaties tussen boerenbedrijven in dezelfde omgeving. Meestal kan op individueel niveau wel ondersteuning geregeld worden van adviseurs die het bedrijf kunnen doorlichten, maar over samenwerking en afstemming tussen een aantal boeren in deze regio (Gooi en Vecht) is eigenlijk niet gesproken, terwijl er wél een regiogroep bestaat. Deze komt af en toe bijeen, om informatie over te dragen en nieuwe wetgeving toe te lichten zoals de Habitat-richtlijn, of het lokaal beleid m.b.t. de Vecht-vallei. Raar eigenlijk dat we de regionale coöperatie-aanpak die de RABO nog uitdraagt, in onze huidige generatie vergeten zijn.

Kortom: misschien is het een idee om via de regiogroep WLTO Gooi- en Vechtstreek het thema “toekomstige bedreigingen en

kansen” aan de orde te stellen en te zien of (en zo ja, wat) de boeren voor elkaar kunnen betekenen en hoe een gezamenlijk toekomstbeeld is neer te zetten.

Daar zal Harm nog over denken, want het moet wel meerwaarde hebben en iedere boer is anders - niet te vergelijken met mensen op kantoor, die gewend zijn samen te werken.

Kansen en risico's boerenbedrijf

We bespraken de mogelijkheden en problemen bij de omschakeling naar biologisch boeren. Dit bedrijf heeft bijv. veel moeite met het niet preventief mogen toedienen van medicijnen. Vindt dat onverantwoord.

Ook keken we naar de kernactiviteit als melkveehouder (met grenzen aan de groei) en mogelijke nevenactiviteiten, zoals sociale activiteiten voor de buurtbewoners, of een aanbod voor de vele langswandelende en -fietsende recreanten.

Versterking contact met adoptievrienden

Marcella stelde voor om de adoptievrienden af en toe een zaterdag te laten meedraaien. Wij vinden dat Harm en Maartje daar dan ook wat aan moeten hebben. We kwamen uit op de volgende activiteiten:

eieren zoeken - slootkant-plantjes tellen - onkruid wieden – hooien. En zo'n dag op een gezellige manier afsluiten. We zijn allemaal enthousiast en zien het helemaal zitten.

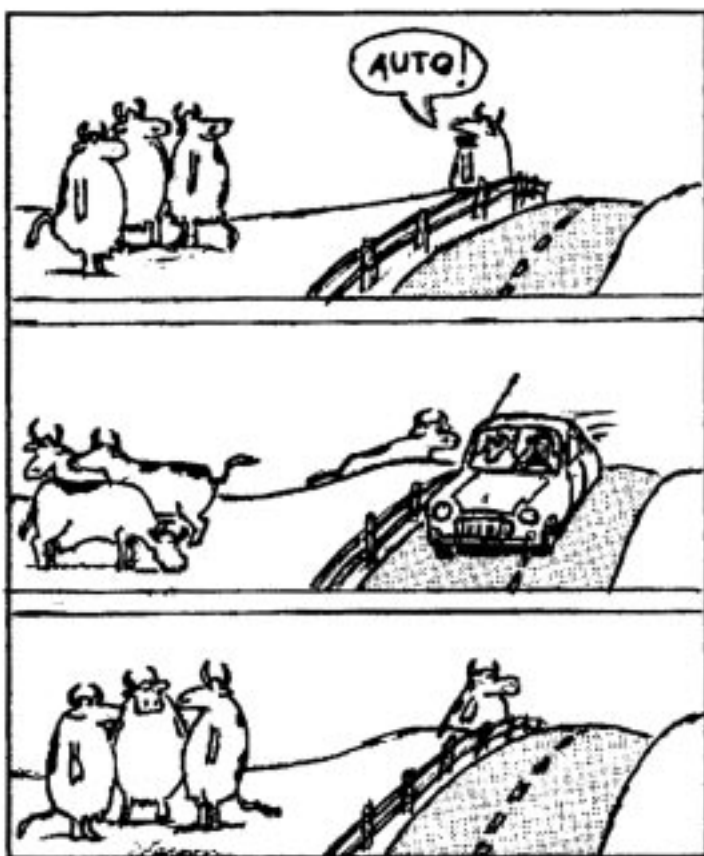
PR in de Meent van Hilversum

We hebben gesproken over verdere PR van Adopteer een Koe (AEK) en deze boer. We dachten aan een tekstje in het wijkkrantje. Maar we moeten er dan wel voor zorgen dat StiM/AEK en Harm dit met elkaar afstemmen.

Ineke v.d. Storm

Naschrift redactie:

Het eerste resultaat van deze brainstorm hebben we intussen kunnen ervaren: een 'planten/bloemen-zoekmiddag': in het kader van Agrarisch Natuurbeheer ging een groepje adoptievrienden op zoek naar wilde plantensoorten langs de slootkant.

Overzicht Boerderijdagen

Voor de komende tijd staan – voor zover bij ons gemeld – de volgende boerderijdagen op het programma:

- familie Bos, Bergambacht, 22 november

Op bezoek bij onze eigen koe

Bij toeval kwamen we op de site, www.adoptteereenkoe.nl, terecht en sinds een paar maanden hebben wij nu een koe, Natasja32, geadopteerd. Zondag 24 augustus mochten wij en andere adoptievrienden een kijkje nemen op de boerderij van de familie De Graaff in Mijdrecht. Op deze dag konden we voor het eerst kennis maken met onze adoptiekoe en het leven op de boerderij.

Om 14 uur werden we gastvrij ontvangen door Theo en Thea De Graaff. Allereerst kregen we een inleidend verhaal over hoe de boerderij gerund wordt. Er werd onder meer informatie gegeven over het verzorgen van de koeien, de melkproductie en de kwaliteit van het gras, wat erg belangrijk is bij een warme zomer zoals dit jaar.

Hierna gingen we naar de stallen en was eindelijk het moment aangebroken dat we Natasja32 konden zien. De andere adoptievrienden gingen ook hun koe opzoeken. Onze koe is pas een half jaar oud en stond met twee andere jongen koeien in een stal. Omdat wij onze koe nog niet eerder hadden gezien, werd zij uit de stal gehaald en konden we samen met haar op de foto. Tot slot gingen we het weiland in om de resterende adoptiekoeien te bekijken. Na nog wat nagepraat te hebben zijn we na een leuke en leerzame middag naar huis gegaan.

Natascha van Rijn
Cindy Wijtenburg

Willen we goed nieuws of slecht nieuws?

Eén van de eigenaardige dingen in de journalistiek is de uitdrukking *goed nieuws is geen nieuws*.

Misschien is daaruit wel het verschijnsel te verklaren, dat media vooral lijken te proberen om partijen tegen elkaar uit te spelen. Of vaak de negatieve kanten van het nieuws naar boven halen. Ik moet bekennen: ook ik heb een periode gekend waarin ik zo werkte. Intussen weet ik beter: lezers hebben wel degelijk behoefte aan onderwerpen waar je vrolijk van wordt.

Ook bij Adopteer een Koe hebben we weer 'ns met dit verschijnsel kennism gemaakt. In de vorige Koevoet schreven we over de dalende betrokkenheid van adoptievrienden – de krant vertaalde dat in “stoppen van het project”... En ook de komst van “Adopteer een Kip” leverde conflictstof op – althans in de krant.

Maar de krant is een meneer, en na een goed gesprek blijkt die meneer ook van houding te kunnen veranderen. Gelukkig. Zie bijgaand stuk dat we uit het Agrarisch Dagblad knipten.

Project Adopteer een Koe over

DOOR JEROEN VERHEUL

ACHTERGROND

Het initiatief Adopteer een Koe heeft bij de 65 deelnemende boeren de kloof tussen gangbaar en biologisch overbrugd. Dat is voor initiatiefneemster Anne Stijkel één van de mooiste resultaten van het twee jaar oude adoptieproject. Het initiatief van Stijkel leidde er toe dat 1.800 adoptievrienden (burgers) contact hebben met 65 boeren, zowel gangbaar als biologisch. Vooroordelen tussen beide groepen zag Stijkel verdwijnen op boerendagen en in onderlinge contacten.

Stijkel verwacht dat het project in de toekomst door de boeren en burgers kan worden overgenomen. Adoptie levert de boeren immers, naast de adoptie-inkomsten van 45 euro per koe, klandizie op voor de boerderijverkoop. De adoptievrienden zijn ook steeds uitgenodigd op de bedrijven.

Het project werd in april 2001

voor drie jaar opgezet om in die periode boeren en burgers dichter bij elkaar te brengen. Dat was nodig, bemerkte Stijkel van Stichting Milieubewustzijn tijdens de MKZ-crisis in 2001. Ze steekt niet onder stoelen of banken dat frustratie over de gang van zaken in de Nederlandse veehouderij haar oorspronkelijke motief was. “Ik kwam twee jaar geleden van een vakantie terug in Nederland in de jachtige maatschappij. Er hingen kalveren in de bomen en we maakten koeien dood, omdat het beter was voor de economie. Toen vroeg ik mij af waar we in godsnaam mee bezig zijn. We zijn volkomen vervreemd geraakt!”

Een meer duurzame productiemethode staat haar voor ogen, maar ook het verbinden van burgers en boeren.

De opstart verliep stormachtig door de emoties rond de MKZ-rulings. “Tijdens de MKZ-crisis kwamen we, voordat we een persbericht hadden, al op het tv-program-

Wat loeien de koeien?

Tegen managers wordt vaak gezegd: "vraag maar aan de mensen op de werkvloer! Die kunnen je zó uitleggen waarom iets niet of wel werkt".

Zouden we de parallel niet kunnen trekken en zeggen: vraag het aan de koeien zelf als er een probleem is dat hun aangaat? Of zijn we bang voor "arbeiders-zelfbestuur"? Dat is nergens voor nodig als je de service in aanmerking neemt waarmee koeien de boeren – en daarmee de mensheid – al eeuwen dienen.

Wij, Gerda en Carien, waren erg blij toen Joke Ensing vroeg of de workshop "Praten met Dieren" ook praten met koeien kon zijn en op haar boerderij georganiseerd kon worden. Speciaal voor boeren.

Natuurlijk kan dat. Wij gaven de workshop al meerdere malen op Boekesteyn in 's Graveland, voor geïnteresseerden die al of niet hun hond meenamen, de foto van de kat enz. Maar niemand had het ooit over koeien.

Naar ons idee heeft ieder individueel dier, maar ook iedere diersoort, een eigen verhaal, een eigen wijsheid. Voor ons is het dus een fijne gelegenheid om de koe beter te leren kennen. En we weten dat samen kunnen "praten" in heel veel situaties een uitkomst kan bieden. Zoals daar is: beslissingen over veranderingen in levensomstandigheden; bijv. ligboxen of potstal; eigen suggesties van de koeien zelf over verbeteringen voor hun welzijn enz.

Gerda van Gemert heeft hier als dierenarts veel voorbeelden van bij honden, katten en paarden. Bovendien is zij als homeopathisch dierenarts altijd al geïnteresseerd geweest in het verhaal van het dier zelf. Dus haar stap naar het daadwerkelijk praten met dieren was heel vanzelfsprekend.

Carien Everwijn is geboren en getogen in Amsterdam en heeft altijd in het personeelswerk bij een groot bedrijf gewerkt. Een andere wereld. Maar nu werkt ze zelfstandig als coach en trainer met (soms) als haar steun en toeverlaat en collega: haar paard!

Uiteindelijk kan het samen leven en werken van mens en dier, van boer en koe, verbeteren of verdiepen of duidelijker worden door communicatie. O.i. is dat geen luxe in een lastig klimaat met dierziekten, ons huidige landbouw- en vee- teelt beleid, melkquota en mestoverschotten e.d. Wie weet wat de dames op de "stal"vloer daar nog over te zeggen hebben...

U kunt daar achter komen als u meedoet aan de workshop! Joke Ensing, maar ook haar 85 koeien, hebben zich bereid verklaard om als workshopboerderij te fungeren. Dus komen wij naar Sondel, in het westen van Friesland. D.w.z. als tenminste 10 deelnemers zich bij Gerda aanmelden om zaterdag en zondag 13 en 14 maart 2004 óók naar Sondel te komen. We werken op beide dagen van 10 uur 's morgens tot ongeveer 4 uur 's middags. De kosten zijn: € 125. Voor koffie en thee wordt gezorgd. Gelieve zelf de lunch mee te nemen.

Voor meer informatie – of om u op te geven – kunt u Gerda bereiken via 030-6958188 (van 14 en 15 uur en van 18 tot 19 uur). Maar u kunt ook faxen: 030-2319277 of een e-mail sturen naar: gerdavangemert@wanadoo.nl

Verbruggt kloof biologisch en gangbaar

ma Netwerk. We hadden net de website klaar. Toen kwamen er al allerlei mensen op af en moesten we nog allemaal informatiemateriaal drukken." Belangstelling bij burgers was gewekt, maar het duurde nog even voor ook de boeren waren gevonden. Bedrijven zaten immers geruime tijd op slot.

Adoptie levert de boer 45 euro per koe op

"Het heeft best lang geduurd - tot 1 september - voordat de adopties een feit werden. Maar we moesten ook nog vaststellen wat we met verduurzamen precies bedoelden. Hoe dat ecologisch, economisch en sociaal zou moeten gaan."

De stichting ontwikkelde een instrument om duurzaamheid van deelnemende boeren te meten. De

veehouders verplichtten zich om te werken aan een meer duurzame productiemethode. Dat doen ze als tegenprestatie voor de 45 euro die ze per koe van de adoptievriend ontvangen. Jaarlijks vullen zij een enquête in en beoordelen hun eigen vorderingen. "We gaan dat niet checken, want het is een project op basis van vertrouwen. De controle wordt gedaan door burgers, die bijvoorbeeld vragen waarom de boer nog steeds kunstmest gebruikt. Misbruik pakt de stichting wel aan, twee boeren werden uit het project gezet omdat ze geen initiatieven namen om te verduurzamen.

Stijkl wil met het project een voorbeeld stellen voor de landbouw. "We zijn er op uit een lichtend voorbeeld te geven van hoe boer-burger-verbindingen kunnen werken." Het is volgens haar ook nooit de bedoeling geweest om de adoptie op grote schaal uit te voeren. "We willen de menselijke maat houden, omdat het bij honderden boeren moeilijk is ie-

dereen individueel te kennen.

Toch hoopt Stijkl dat het initiatief door andere partijen groot kan worden gemaakt. "We zijn iets aan het uitvinden. Als iets blijkt te werken, kunnen wij zeggen. Ok LTO, jullie kunnen het opschalen. Vrienden van het platteland, kopieer het concept maar, prima."

Stijkl is nog altijd teleurgesteld dat voor het project geen subsidie kwam van het ministerie van LNV of van het MKZ-fonds. Ook partijen als Stichting Doen, Wakker Dier en de Dierenbescherming namen geen deel. Wel doneerde de Rabobank en enkele andere organisaties 50.000 euro, circa een kwart van de totale kosten die zijn gemaakt. Het steekt Stijkl dat stichting Doen er wel voor koos het project 'Adopteer een kip' te ondersteunen, omdat in dit project volgens haar minder doen en leren zit voor boeren en burgers dan in Adopteer een Koe. Want juist dat leertraject heeft volgens haar het meest opgeleverd.

Studiedag bij Bosgoed - 2

In het meinummer van de Koevoet schreef mevrouw L. Duyzend over de boerderijdag bij de familie Bosgoed. "Maar ik was een aantal belangrijke aantekeningen kwijt, vandaar dat ik graag nog wat wil aanvullen op dat stuk."

Helaas hadden we in het septembernummer geen plaats meer – dat maken we bij deze goed.

Zoals gezegd is de veestapel van Bosgoed na de MKZ-uitbraak nieuw op de boerderij gekomen. De koeien hebben dus nu allemaal één kalf gehad.

De deskundigen die gekomen zijn na de geboorte van het eerste kalf, onderzoeken de koeien op de volgende onderdelen: spijsvertering, ademhaling, stofwisseling, vruchtbaarheid, bewegingsapparaat, huid, uier en stalklimaat. Op al die onderdelen zijn er details. Voor de uier zijn er vier punten die hun aandacht krijgen, en voor de vruchtbaarheid zelfs acht!

Er zijn meerdere rassen bij het rund. En er zijn melkrassen en vleesrassen. Je hebt zoogvee, die zogen alleen het eigen kalfje. Het nadeel van de vleesrassen is dat de bevalling vaak erg moeilijk gaat en er dus heel vaak een keizerssnee wordt gedaan. Na een paar keer keizerssnee wordt de koe niet meer gemakkelijk drachtig.

Een ander probleem is de melkziekte. Dit is te voorkomen door voor de bevalling vitamine D te geven. Het komt door calciumtekort met name bij de dikke koeien.

Ze zijn ook vatbaar voor hypo's en hypers, de koe is uit balans en urine ruikt naar aceton. Eventueel calciuminfuus in bloedvat, dan is er een genezing na 5 min. en de koe staat weer op.

Het hele melkveebedrijf is zeer boeiend en interessant en ik denk dat ons na deze boerderijdag de melk en de andere zuivelproducten nog beter zullen smaken.

Leni Duyzend

Kort

De vogelpest heeft tot dusver ruim 750 miljoen euro gekost. Daarvoor zijn circa 30 miljoen kippen geruimd. Dat is omgerekend zo'n 25 euro per kip. In het vriesvak van de super liggen ze voor 5 euro en daar verdienen boer, slachter, verpakker, transporteur en verkoper dan nog een redelijk belegde boterham mee.

* * * * *

Of je nou foto's verzamelt of screensavers, of je boer bent of dierenactivist - wat koeien betreft kun je het zo gek niet bedenken of je vindt het op <http://koeien.startkabel.nl/k/koeien/index.php>

* * * * *

Ook de vleessector ontkomt niet aan het *negatieve sentiment* in de economie: het vleesconcern Dumeco – een belangrijke leverancier van biologisch vlees – schrapt 375 van de vijfduizend banen. De vestiging in Twello gaat dicht.

* * * * *

Gea Sunt, rechterhand van boer Theus Wagter: "Ik hoorde laatst iemand roepen: *Een goed wief is de motor van een bedrijf.*

Tja, wat kun je daar nou nog op zeggen!"

* * * * *

... en deze is ook goed. Hij laat zien dat onze zuiderburen niet alleen grappige en interessante internetsites bouwen, maar ook dat ze wat ophebben met koeien: www.mmmmelk.be

* * * * *

En ten slotte, om over na te denken, een bericht van het centraal bureau voor de statistiek dat we in een verloren hoekje op teletekst tegenkwamen, maar dat je eigenlijk vanaf de voorpagina zou moeten uitschreeuwen: het gemiddelde inkomen van de Nederlandse boer was in vorig jaar 15 % lager dan in 2001. De belangrijkste oorzaak is de prijsdaling van melk, aardappelen en varkensvlees.

Onze waardebon wordt populair

CD-bonnen, bioscoopbonnen, bloemenbonnen... die reeks is nu uitgebreid met een nieuwe, heel nuttige bon: *de Adopteer-een-koe-bon*.

Hij is te koop bij de boeren die meedoen aan de actie Adopteer een Koe, voor het bedrag dat u zelf kiest. Je kunt hem gebruiken voor alle producten of diensten die de boer aanbiedt: zuivel, vlees en tuinbouwproducten, maar soms ook cursussen, of vergaderruimte.

En het nadeel van andere bonnen – je moet ze in één keer opmaken – hebben we ondervangen. Je kunt ze in één keer opgebruiken, maar ook in gedeelten – al zit er een jaar tussen. En het aantal boeren dat hem verkoopt, stijgt met de week.

U kunt de bon nu kopen bij:

Henk Hoefnagel, in Beneden-Leeuwen
Koos van der Laan, in Kamerik
Henk Overeem, in Eemnes
Rinus Anker, in Schore
De Cormeijhoeve, in Slootdorp
Familie De Graaff, in Mijdrecht
Familie Bos, in Bergambacht
Gebr. ter Beek, in Weesp
Dirk Kool, in Linschoten
Thijs Scholten, in Dalfsen
André Mulder, in Wythmen